

Från fjord till fjäll

– skidäventyr
på Island

Att bo på båt och åka skidor är både bekvämt och annorlunda. Som en bonus når man platser som ingen annan kommer åt. Utemagasinet drar på tur till Europas nordvästligaste utpost. AV **KALLE GRAHN**

Runar, Larry och Desire lämnar fjorden och båten, vårt hem för en vecka, för ännu en dag på fjället.

I slutet av maj har snön satt sig och underlaget är perfekt för långa svepande telissvängar. Jeff Hanegan tar ett extra åk i kvällsljuset.

Sigurður »Siggi« Jónsson, kapten och delägare i segelbåten Aurora.

Inget land i sikte. Fjället stupar brant rakt ner i Nordatlanten. Till höger ligger ett av Europas största fågelberg, Hornbjarg, med sina lodräta väggar, tinnar och torn. Här växer fåglarna, mestadels grisslor och lunnefåglar, upp på en hård diet av kall ishavsluft, milsvikt utsikt och pinfårsk fisk. Det är bara de som lever här – som klarar av att leva här. Annars är det öde, tomt och exponerat, inte en enstaka ö bryter horisonten. Förr levde fiskare här i fjordarna, men det var i en tid när människor var gjorda av ett annat virke. I dag är livet här alltför obekvämt annat än för tillfälliga besökare som vi. Någonstans där borta i nordväst ligger Grönland, närmsta granne. Rakt norrut Nordpolen och något åt nordost några enstaka öar, som Jan Mayen, och sedan Svalbard. Det är en stor plats som ger tid för eftertanke. Dyrningarna rullar tunga långt där nere. Det blåser inte, i alla fall inte idag. Men att här, andra dagar, pågår ett krig mellan fjället, havet och vinden är uppenbart.

Naturreservatet Hornstrandir, Islands nordvästligaste utpost, är en ensam, hård och karg plats fylld av äventyr. Vi har gjort det lite lättare för oss och mönstrat på Aurora, en 60-fotare med plats för tolv personer. Hon blir vår mobila fjällstuga när vi upptäcker bergen och fjordarna runt Hornstrandir.

VÄRLDENS ÄNDE

Jag börjar tvivla, kanske finns det ingen landningsbana där ute. Den vänstra vingspetsen i det lilla propellerplanet, inte mycket större än två minibussar, tycks blott befinna sig en handfull meter från bergväggen som susar förbi. Och under mig, till höger i planet, är det bara vatten, ett grönt hav. De fjortonåriga tjejerna, tydligen ett fotbollslag av kläderna att döma, tittar inte ens upp från sina mobiltelefoner när vi helt oförberett, trots att det ännu bara syns vatten genom fönstret, tar mark. Flygplatsen i Isafjörður är allt annat än internationell.

Det är en fiskeby och inte just mycket mer. Bara ett par procent av Islands turister hittar till detta avlägsna hörn av landet. Vi ska ännu längre bort. Till Hornstran-

dir. Men dit finns inga vägar och enda sättet att ta sig dit är med båt. I hamnen i Isafjörður ligger vårt hem för en vecka – Aurora. Hon blir vår mobila fjällstuga.

Kombinationen skidor och segelbåt är inte så omöjlig som den låter. Med undantag för skidorna, som förvaras i två stora boxar på däck, är det som vilken segling som helst bara det att strandhuggen görs med pjäxor på fötterna och skidor i handen. Sen tillkommer alla fördelar. På Aurora bor, äter och sover vi bekvämt. På morgonen ger vi oss av ut på fjället. Med stighudar under skidorna upptäcker vi marker som mycket få människor någonsin besöker. Vi färdas från fjord till fjord och sista åket varje dag blir alltid ner till en väntande Aurora som seglat runt och ankrat upp på en ny plats. Vi har stugan med oss – mobile home får en ny innebörd. Aldrig behöver vi fatta det där beslutet om att det är dags att ta sig tillbaka till stugan för att timmen börjar bli sen eller magen tom. Vi färdas hela tiden framåt. Vi begränsas inte heller av en tung ryggsäck med tält, mat, kök och sovsäckar, istället kan vi färdas raskt med bara den utrustning vi behöver för dagen. Vår stuga kommer till oss med vindens hjälp och förflyttar oss till nya jaktmarker.

Sen får man dessutom lära känna nya människor, vare sig man vill eller inte. Det är oundvikligt på en båt under en vecka. Vi är en brokig skara som knappast kommit i kontakt med varandra om det inte vore för det gemensamma intresset för toppturer och skidåkning.

Jeff tolkar begreppet »pappaledig« ordagrant. Larry och Teresa driver till vardags en veterinärklinik. Joe, som är prisjägare, är inne på sin 30:e månad i rad på skidor. Desire utvecklar tandproteser. Hela gänget, från nordvästra USA, åker skidor tillsammans minst ett par gånger varje år. I regel brukar de välja en lodge i Kanadas vildmark för ett par veckor med toppturer. Men i år fick det bli en båt på Nordatlanten istället. Anthony arbetar precis som jag med att skriva reportage och Shane, som är professionell friåkare, är med som modell. På båten är också vår kapten Sigurður »Siggi« Jónsson och vår guide Runar Karlsson, båda lokala hjältar från Isafjörður som

Skidorna förvaras i smarta lådor uppe på däck. Stighudar, strumpor, underställ och innerskor hänger på tork överallt efter en varm dag på fjället men det är inget som påverkar vår aptit.

»Vi har stugan med oss – **mobile home får en ny innebörd.**«

Island är en plats med vulkanisk aktivitet, det syns på många platser. Här är det endast den lavafyllda kratern som återstår, själva vulkanen har eroderat bort. Toppen är klädd med mjuk mossa, en perfekt plats för rast och utsikt.

»Med stighudar under skidorna upptäcker vi marker som mycket få människor någonsin besöker.«

Runar Karlsson, vår guide, skiner i kapp med solen. Han har tillsammans med Siggis uppfyllt en dröm och driver nu företaget Borea Adventures med segelbåten Aurora som bas.

lyckats skapa något för sig själva i en bygd som, precis som Norrlands inland, avfolkas på grund av arbetsbrist och korkade politiska beslut.

DRUNKNINGSDÖD

När vi den första morgonen ska ta oss i land är det ingen som riktigt förstår hur det ska gå till. Men vi ska tydligen använda oss av den lilla gummibåten som ligger på däck, den som både känns och ger intryck av att på sin höjd ta två personer. Skidorna lastas från hand till hand över 20 meter djupt kristallklart grönskimmrande vatten. Känslan är smått bisarr när vi kliver över relingen och tränger ner oss fyra personer i den lilla jollen. Men det visar sig gå utmärkt trots att de flesta av oss betar oss tämligen klumpigt i pjäxor. Väl i land är det precis som vanligt, snötäcket ligger ända ner till vattenbrynet fastän vi befinner oss i juni månad. I detta gränsland fäster vi stighudarna och beger oss uppför.

Upplägget med skidturer, med Aurora som bas, har bara ett par år på nacken och förutom ett fåtal människor från Isafjörður besöks Hornstrandir mycket sällan, vilket ger oss en exklusiv känsla. För Runar är det bakgården; han har sprungit omkring här mycket. De första åren tillsammans med vår kapten Siggis som, då det begav sig, var Runars scoutledare. Men då var det uteslutande under somrarna. På skidor har han tillsammans med olika gäster besökt de flesta toppar och intressanta terrängformationer på den 50 kilometer långa halvön. Men han tycker själv att det finns mycket kvar att upptäcka och många skidåk kvar att göra som ingen ännu försökt sig på. Här kryllar av branta endorfinproducerande rännor som bokstavligen slutar i fyragradigt vatten.

– Här dör inte folk i laviner utan drunkningsdöden, säger Runar och flinar med spretiga tänder.

Vi fnissar ansträngt tillbaka.

Men här finns också ett överskott av snälla marker, stora områden med mjuk böljande åkning i ett sago-landskap.

För mig är det ett månlandskap, eller hade i varje fall

Med hjälp av en liten gummibåt tar vi oss i land och tillbaka till Aurora.

kunnat vara det – jag har aldrig åkt skidor på en plats som denna. Fjordarna skär långt in i landskapet med höga bergväggar på flera sidor. Men det tycks alltid finnas en böljande väg som letar sig uppåt. Så långt ungefär som i Norge. Men det är inte mer än 700 höjdmeter upp till topparna, eller platån kanske man ska kalla det, topparna är med några få undantag odistinkta. Landskapet ser från ovan ut som Grand Canyon där fjordarna påminner om Coloradofloden och landskapet runtom är platt och avhugget som Table Mountain i Kapstaden. Ett surrealistiskt skidlandskap.

En dagstur innebär att vi går upp till platån, åker ner mot någon fjord, går upp igen och åker ner mot en ny fjord där Aurora redan ankrat upp och middagen väntar.

TORKAD KOLJA

Det är inte, som enligt det gamla ordstävets »i köket det händer« utan i sittbrunnen. Det är här vi samlas efter dagens tur på fjället. Vi får kaffekoppar eller blå ölburkar med Islands konturer i händerna och sedan börjar snacket. Vanligen är det Joe som öppnar munnen först. Vi är alla olika personligheter och den gamla snuten och numera prisjägaren är av den typiskt amerikanska tappningen. Fast bara på ett positivt sätt: glatt, högljutt men också intelligent berättar han mer eller mindre trovärdiga skrönor om brottslingar han jagat runt Amerika. Det är inte förrän jag ser 110 kilo Joe gå på tur som jag förstår att det finns mer än snack, rödrosiga kinder och en väl tilltagen kagge hos mannen.

Presidentvalet närmar sig och med så många amerikaner i en båt är ämnet oundvikligt. Idéerna och sympatierna är enhälligt pro Demokraterna, men man uttrycker en oro för hur det andra USA, det som de själva inte vill befatta sig med, ska acceptera en svart president. Bullriga Joe menar med en skrämmande cynism att Obama inte kommer att överleva ett år i Vita huset.

Rykande skålar med köttsoppa på lamm kommer upp från kabyssen. Siggis, som även är kock, fiskar och plockar blåmusslor vid lågvatten. Måltiderna innehåller enkla, inhemska råvaror som lamm och fisk och är

Stighudar på och av, tre fyra gånger varje dag.

Boka

► **En öl 35 kronor** Island har tidigare varit ett riktigt dyrt land att turista i. Prisläget ligger idag, efter finanskrisen som drabbade landet hårt, strax under svensk nivå.

► **Här bokar du:** Grönlandsresor arrangerar resor med Aurora, både vinter- och sommartid. Mer information finns på www.gronlandsresor.se. Mer om Aurora hittar du på www.boreadventures.com.

»Här kryllar av branta endorfinproducerande rännor som bokstavligen slutar i fyragradigt vatten.«

Havet är alltid närvarande, Larry tar dagens sista svängar ner till vårt väntande hem.

»Landskapet ser från ovan ut som Grand Canyon där fjordarna påminner om Coloradofloden och landskapet runtom är platt och avhugget som Table Mountain i Kapstaden.«

befriade från raffinerade korslagda dillkvistar – det är istället varmt, mättande och gott, så som det ska vara på både sjön och fjället. Vi slipper surhaj, ruttna fåglar och andra lokala specialiteter. Men den torkade koljan, ungefär som en träpinne med fisksmak, faller de flesta i smaken som ett gott tilltugg till ölen.

VÄRLDSOMSEGLARE

Aurora är designad för Clipper Round The World Race och har seglats fyra gånger runt jorden. 2005 stannade *Sir Robin Knox-Johnston*, först i världen att solosegla nonstop jorden runt, och *Sir Chris Bonington*, den världskände klättraren, till i Isafjörður med Aurora på väg till Grönland. Över lite chicken curry och några öl ombord bestämde sig Runar och Siggis att förverkliga en dröm, Aurora blev deras för 3 miljoner, hela spar-grisen och lite till. Planen var att starta företaget Borea Adventures och erbjuda äventyr med Aurora som bas.

– I Isafjörður skakade folk på huvudet som folk gör i allmänhet när beslut fattas med hjärtat och inte plånboken. Vi gör ju inte det här för pengarna, säger Siggis och plirar över glasögonbågarna.

Som marinarkitekt har Siggis alltid jobbat med båtar och på sjön. Han har ritat och byggt dem, jobbat på kryssningsfartyg, fiskebåtar och fraktfartyg över hela världen. Han har erfarenheter från världens tuffaste vatten i Arktis, Antarktis och utanför Newfoundland och Alaskas kuster. Kärleken till havet är lång.

Lika stor som Siggis kärlek till havet är Runar Karlssons kärlek till bergen. Han klättrar och åker skidor och gillar alla typer av aktiviteter som inkluderar hjälm.

Arbetsfördelningen de två emellan är naturlig.

MÅNGA VITA FLÄCKAR

Mitt på skarven mellan två kontinentalplattor, på toppen av en basaltpelare som är allt som återstår av

den borteroderade vulkan som en gång spydde lava över landskapet, på en madrass av mjuk torr mossa och med utsikt över Nordatlanten tar vi rast.

Jag ligger och småslumrar på rygg och filosoferar om Island och islänningen.

Islänningar är sjöfarare, med en armada trälare och valfångare stora som finlandsfärjor, som seglar på världens alla hav – men utan militär flotta. Det är fisket och havet som gjort islänningen till överlevare och entreprenör. Det började med att norske *Kung Haakon* tog kontroll över ön på 1200-talet och tog ut höga skatter i form av ull. Under norskt och danskt styre förbjöds sedan landet att handla med andra länder. En tredjedel av befolkningen dog i smittkoppor och danskarna avskaffade Alltinget, världens första parlamentaristiska system. De 600 mörka åren härdade islänningen. Landet är en mix av det karga Skottland och det enkelt ryska och betydligt mer norskt hurtigt än det Guinnessvarma Irland man själva säger sig ha sina rötter i. NASAs astronauter tränade visst på Island inför månlandningen 1969. Det sägs finnas över 10 000 vattenfall här och ett oräkneligt antal varma källor, termisk värme som ger landet gratis ren energi och duschar som luktar svavel. Ett land med många och stora vita fläckar på kartan – glaciärer. Landets femte största, Drangajökull, gränsar till Hornstrandir i öst. Den kände skidfilmaren *Warren Miller* var visst här med Runar och Siggis för en tid sedan och spelade in film. Under veckan har vi sett minkval, fjällrävar, ejder i mängder, örn, säl, tumlare och lunnefåglar.

Jag sätter mig upp och blickar ut över landskapet. Där i fjorden, kanske något hundratals svängar nerför berget, ligger Aurora och guppar. Fantastiskt att ha hyttan med sig på tur. Siggis väntar helt säkert med nykokta musslor och kall öl. Kanske är jag lite hungrig när allt kommer kring? 🐦

Norrut finns Grönland och just inte mycket mer. Det är en kontemplativ känsla att speja ut över havsytan. Jeff och Desire funderar över livet och universum eller kanske bara kvällens middag.

Längst ner i fjordarna är snön försvunnen, det här blir säsongens sista skidtur.

Shane drog på kombinerad bad- och skidsemester till Island.